

Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo

POGOVOR S PRVIM ODGOVORNIM UREDNIKOM *SLOVENŠČINE V ŠOLI*, SILVOM FATURJEM

Ob obeležitvi dvajsetletnice izhajanja revije *Slovenščina v šoli* smo se pogovarjali z njenim prvim odgovornim urednikom, Silvom Faturjem, upokojenim pedagoškim svetovalcem za slovenščino na Zavodu RS za šolstvo, ki se je že kot učitelj in kasneje ravnatelj na Postojnskem ves čas posvečal premislekom o poučevanju slovenščine, spodbujal raznovrstne pristope k poučevanju književnosti, snoval ter objavil vrsto prispevkov in učbenikov ter spodbujal nastajanje šolskih priročnikov ...

Naj ob tem spomnimo na misli iz citata, s katerimi je bila revija poslana na pot med učitelje, v šole, med strokovnjake ...

»Ni nobene druge poti v prihodnost, kakor da se jezika, ki je nastal z nami vred kot resnica našega počlovečenja, oprimemo posebno danes, ko se s planetarizmom vtihotapljuje v nas bližnje in davne skušnjave lahkotnega svetovljanstva.«

(Edvard Kocbek, *Misli o jeziku*)

Kako je nastajala revija *Slovenščina v šoli*? Zakaj ime *Slovenščina v šoli*? Od kod pobude?

Tista leta je bil Zavod za šolstvo Republike Slovenije intenzivno vključen v prenovo pouka na vseh šolskih stopnjah in pri vseh predmetih, od vrtca do univerze. S tem v zvezi smo tudi za slovenščino načrtovali in izvajali različne aktivnosti, ena od njih je bila potreba po reviji, ki bi naše pobude, naša prizadevanja spremljala in razširjala. Revija naj bi se osredinjala na slovenščino v vzgoji in izobraževanju. A njeno ime je nastalo po zgledu Zavodovih revij, ki jih je bilo pri drugih predmetih že nekaj: *Zgodovina v šoli*, *Fizika v šoli*, ipd. Tako tudi *Slovenščina v šoli*.

Pozornost naj bi namenjala predvsem didaktičnim problemom in izkušnjam. V predmetni skupini pedagoških svetovalcev za slovenščino smo se večkrat pogovarjali o tem, menda pa sem bil jaz najbolj vztrajen. – Že ko sem se svojčas, pred maturo, odločal za študijsko smer in se med slovenščino, pravom in geografijo odločil za slovenščino, predvsem zaradi književnosti, in s tem za pedagoški poklic, sem si mislil, da bi bilo književnost mogoče in treba poučevati drugače, kot so to počeli moji gimnazijski profesorji. In potem, v pedagoški praksi, sem bil zmeraj bolj prepričan, kako pomembno je pri pouku »kako?« in ne le »kaj?«. S tem prepričanjem sem uvidel priložnosti, ki bi jih ponudila revija. Od tod moja vnema: ker smo v predmetni skupini že predolgo cincali, kako in kaj in kdo bi kaj, sem se ponudil, da prevzamem pobudo za uresničitev jaz. A predlagal sem za to še nekakšen uredniški kolegij, ki naj zadevo domisli in konkretizira in z zaključki seznan

predmetno skupino. V kolegij sem predlagal pedagoška svetovalca Marijo Sivec in Miho Mohorja. In predmetna skupina je pobudo sprejela.

Kdo so bili člani uredniškega odbora, kdo sodelavci revije, komu je bila revija predvsem namenjena? Kako ste jo umestili?

V svojem računalniku sem našel zapis, ki bo najbolj avtentično odgovoril na ta sklop vprašanj. Objavljam ga dobesedno.

ZAPIS

s sestanka uredniškega kolegija

dne 18.1.1996 ob 11. uri, na Poljanski 28

Prisotni: S. Fatur, M. Mohor, M. Sivec; kasneje se je pridružila še M. Podsedensšek.

Dogovorili smo se o uredniškem odboru; predvidene zunanje člane pisno povabi k sodelovanju Fatur. To so: Igor Saksida, FF Ljubljana, Vida Medved Udovič, PF Ljubljana, oddelek v Kopru, Marko Jesenšek, PF Maribor, Marta Pavlin Povodnik, OŠ Miren pri Gorici in Anica Grilj, Srenja šola Kamnik. Odgovorno uredništvo, kot ga določa zakon, prevzame Fatur, a prisotni sestav bo deloval kot operativni uredniški kolegij; tajnica in lektorica revije bo M. Podsedensšek. Sveta zakon ne zahteva več.

Fatur je poročal, da je o ustanavljanju revije že pisno obvestil predsednika Slavističnega društva Slovenije, vodstvo projekta Prenova pouka slovenskega jezika in književnosti ter Ministrstvo za šolstvo. Poročal je še o razgovorih z urednicama Zavodove založbe, ki bo novo revijo uradno priglasila, kot je po zakonu treba, in zanjo opravljala ustrezne tehnične storitve. Do prve seje celotnega uredniškega odbora bodo v založbi pripravili dva, tri osnutke za naslovnico. Za 50 strani revije bo treba pripraviti kakih 80 strani tipkopisa.

V nadaljevanju je beseda tekla o vsebini prve, poskusne številke. S tem v zvezi so prisotni prevzeli določne naloge: Mohor pogovor z Mojco Poznanič o projektu prenove pouka SL, Sivec dogovarjanje o likovni opremi s karikaturami, Podsedensšek pripravi ožji seznam ljudi, ki bi jih že v prvem krogu povabili k sodelovanju, med njimi naj bodo tudi zamejci; Fatur bo komuniciral s predvidenimi zunanjimi člani uredniškega odbora, z urednicama založbe o finančnih rečeh. Idr.

Prva seja uredniškega odbora naj bi bila konec februarja 1996.

Zapisal S. Fatur

Pojasnila k navedenemu:

Uredniški odbor smo si zamislili v takemle ključu: štirje pedagoški svetovalci, trije predstavniki obeh univerz, en osnovnošolski in en srednješolski praktik. Iz te zamisli je v osnovi razviden tudi namen in domet revije. Zamisljeni 9-članski uredniški odbor s(m)o potem dejansko sestavljali: 4 delavci Zavoda, Silvo Fatur kot odgovorni urednik, pedagoški svetovalci Miha Mohor, Marija Sivec in Mirjam Podsedensšek kot tajnica in lektorica; 3 predstavniki univerzitetne ravni, in sicer: univerzitetni profesorji Igor Saksida s Pedagoške fakultete v Ljubljani, Vida Medved Udovič z njenega oddelka v Kopru in Marko Jesenšek s Pedagoške fakultete v Mariboru; prof. Anica Grilj s Srednje šole Kamnik in prof. Marta Pavlin Povodnik iz Osnovne šole Miren pri Gorici.

▼ Silvo Fatur

Obvestila o ustanavljanju revije smo poslali: dr. Matjažu Kmeclu, vodji že potekajočega Projekta za prenovo pouka slovenskega jezika in književnosti, saj smo se želeli kar najbolj tvorno vključiti vanj, namestniku ministra za šolstvo, prof. Stanetu Čehovinu, ki je projekt prenove, tudi sam slavist, spremljal s poudarjeno naklonjenostjo, in tedanjemu predsedniku Slavističnega društva Slovenije, prof. Zoltanu Janu, ki je kot praktik imel izostren posluh za razvejano šolsko prakso.

V zapisu omenjeni urednici Zavodove založbe, ki je za vse Zavodove revije opravljala administrativno-tehnične in finančne posle, sta takrat bili Jelka Vintar in Mira Turk Škraba. Oblikovalec pa zunanji sodelavec Anže Škerjanec.

Revija naj bi bila karseda pragmatična svetovalka in pomočnica učitelju slovenščine v osnovni in/ali srednji šoli. Težišče revije bo torej v šolskem jezikovnem vsakdanu, smo zapisali v uvodniku Reviji na pot.

Navajam dalje: Med bralce prihaja štirideset let za Jezikom in slovstvom in želi pospešeno razvijati že tam in tedaj zamišljeni tretji pramen slovenistike – didaktiko slovenskega jezika in književnosti; predvsem zato, ker se z drugima dvema pramenoma, z jezikoslovjem in literarno vedo, že uspešno ukvarjajo druge revije, predvsem Slavistična revija in Jezik in slovstvo, s katerima naša revija želi in predvideva plodno sožitje. Skrb našega lista bo posvečena pouku maternega jezika na naših šolah ... je pred štirimi desetletji zapisal prvi odgovorni urednik, dr. Joža Mahnič. Že ob koncu prvega letnika pa ugotavljal, kako je didaktika ostala pastorka, kar je ostajala še leta in desetletja.

Slovenščina v šoli želi zapolnjevati praznine, ki drugim niso in ne morejo biti v središču pozornosti. To namerava početi teoretično premišljeno, vendar pa v prvi vrsti v smislu prenosa najboljših dosežkov iz prakse v prakso. „S tem smo ji načrtali področje, ki ga nima nobena od naših izhajajočih publikacij. Rodile so jo potrebe vsakdanjega življenja in širokih plasti prosvetnih delavcev“, bi lahko ponovili za že omenjenim urednikom Jezika in slovstva.

Revija bo namenjala svoj prostor slovenščini kot učnemu jeziku od vrtca do univerze in seveda – slovenskemu jeziku in književnosti kot učnemu predmetu v osnovnih in srednjih šolah. Zato se ne bo obračala le k slovenistom, marveč k učiteljicam in učiteljem vseh vrst in stopenj, vseh šolskih predmetov, ki naj ne bi bili le njeni bralci, marveč tudi tvorni sodelavci.

Objavljala bo dragocena gradiva, ki nastajajo v pedagoški praksi, in tista, ki se oblikujejo v učiteljskih študijskih skupinah, pa največkrat ne najdejo poti na druge šole: uspele šolske interpretacije leposlovnih besedil; inovativne didaktične modele jezikovnega in književnega pouka, izkušnje z ustvarjalnim pisanjem idr. Prinašala bo prispevke pedagoških svetovalcev za slovenščino (rezultate analiz, anket, spremljav, poročila o poteku projektov). Razume se, da se revija ne bo izogibala tudi temeljnemu teoretičnemu prispevku s področja didaktike maternega jezika in književnosti. Prizadevala si bo za sistematično spremljanje in vrednotenje za stroko pomembnih novih tiskov. Prenašati želi dobre izkušnje s poukom materinščine in vzgojo za branje drugod po svetu.

V reviji naj bi našli svoje mesto tudi primeri uspešnih dosežkov pedagoškega dela (šolski eseji, odlomki raziskovalnih nalog, dosežki z našim predmetom povezanih didaktičnih projektov).

S tako programsko zamislijo se revija vključuje v velik projekt prenove pouka slovenskega jezika in književnosti, ki pod taktirko dr. Matjaža Kmecla in v okrilju Ministrstva za šolstvo že teče. Da bo pri didaktičnih rečeh lahko uspešnejša, kot je bil doslej Jezik in slovstvo, je moč predvidevati ob razveseljivem dejstvu: v zadnjih letih je namreč področje poučevanja slovenščine doživljalo pravo pomlad vsakršnih ustvarjalnih pobud po osnovnih in srednjih šolah, kakor tudi razcvet jezikovne in književne didaktike na obeh univerzah.

Že od začetka, smo zapisali, da želimo vključiti med bralce in sodelavce zamejce in zdomce, saj tudi v njihovih vrstah nastaja marsikaj didaktično zanimivega in dragocenega. Revija želi biti torej že od začetka vseslovenska - vse to v prepričanju, da je prišel čas, ko moremo in moramo strniti vse svoje strokovne moči za ohranjanje in razvijanje bogastva slovenskega jezika in za njegovo krepitev na poti skozi 21. stoletje.

Kako ste oblikovali uredniški program, kakšen je bil način dela, kako je potekalo sodelovanje z zunanjimi sodelavci? Kaj je revija v vseh teh letih naredila za šolo, pouk, slovenščino?

Formalnega uredniškega programa nismo imeli, le navedene postavke, ki smo jih kasneje zapisali v Uvodnik, smo predložili v vednost vodstvu Zavoda. Potem pa nič več. Sporočili smo še, da naj bi revija izhajala 4-krat letno, vsakokrat v obsegu kakih 50 strani A4. Naklada naj bi bila cca 600 izvodov.

Uredniško delo je potekalo na sejah v Zavodovi knjižnici: navadno smo najprej ocenili sveže izdano številko in potem konkretizirali naloge in zadolžitve za naslednjo. Koordiniranje dela je bilo moja skrb. Razen tedaj, ko smo skrb za posamezno številko zaupali članoma kolegija, Mihi Mohorju ali Mariji Sivec; to je bilo vselej označeno s pripombo: To številko je uredil(a) ta in ta ... Vsi člani uredništva pa so bili zadolženi za pridobivanje sodelavcev. To nalogo smo naložili tudi vsem članom predmetne skupine za slovenšči-

no, tako da je mreža prekrila vso Slovenijo in segala v (tedanje?) severno in zahodno zamejstvo.

Pri iskanju avtorjev temeljnih teoretskih prispevkov se je kmalu pokazalo, da tovrstnih premislekov ni veliko na voljo, kar smo včasih nadomestili z intervjuji z uveljavljenimi slovenisti. Za srednješolsko raven je šlo najlažje, več spodbud so potrebovali osnovnošolski slovenisti, nejavni javnega publiciranja in izpostavljanja. Še težje je bilo z razrednimi učitelji, čeprav so gojili dragocene didaktične zamisli. Tem zadnjim sem vsa štiri leta urednikovanja namenjal največ pozornosti, o čemer priča obsežna pisemska korespondenca, ki pa je nimam več pri sebi, že pred leti sem jo izročil v druge roke. V njej bi se našli odmevi, ki so pričali predvsem, da se je revija v pedagoški praksi dobro prijela. Da pa bi danes presodil njene učinke na šolo, na pouk slovenščine v vseh teh letih, bi bila potrebna že prava strokovna raziskava. Zase iz uredniške izkušnje vem, da sem tu in tam objavil kak sestavek, ki je bil ubeseditveno kar nebogljen, a sem ga objavil kot spodbudo nastajajočemu sodelavcu, kar se je njemu in kasneje reviji obrestovalo.

Kakšno bi bilo vaše sporočilo učiteljem, svetovalcem, bivšim kolegom?

Ko sem svoje čase pisal zgodbo o Ketteju, o očetu in sinu, ker sta bila povezana ne le kot oče in sin, ampak (so)delovala tudi v šoli kot učenec in učitelj, sem se poglobil v pedagoško literaturo tistega časa, saj me je zanimalo, kako je takrat delovala šola, sem odkril, kar so že stari Rimljani vedeli, Nihil novum sub solis (Nič ni novega na svetu). Vse iste stvari, ki smo jih mi odkrivali kot nove in nujne, so obravnavali z malce drugimi besedami že sto let prej.

Katere so značilnosti dobrega učitelja?

Dve: da mora dobro obvladati svojo stroko in da učenca šteje za osebnost. Ne sme popuščati, ujčkati ga, ampak vzgajati; to pomeni od otroka zahtevati in spoštovati njegovo osebnost. Vse to vpliva na oblike in metode poučevanja, pri katerih naj bo v ospredju komunikacijski pristop, ki omogoča dialog.

Moje življenjsko vodilo je, da je treba pri vsaki stvari, ki se je lotiš, vztrajati dalj časa. Ne »frfotati od teme do teme«, ampak izbrati temo, nalogo ali področje in pri njej vztrajati.

Kaj pa revija danes, še služi svojemu namenu, kaj menite o njeni današnji zasnovi, kakšno vlogo naj bi imela v prihodnje?

O Slovenščini v šoli danes si ne bi upal zapisati nič oprijemljivega. Tudi zato, ker ne bo držalo, da jo še zmeraj budno spremljam. Bolj ali manj jo le prelistavam. Zdi se mi, da je njena zasnova (pred seboj imam letnik XVIII) še zmeraj enaka kot smo si jo zamislili pred 20 leti, le njeni sestavki so zvečine strokovno bolj dognani. Sklepam, da ima tudi slej ko prej enako vlogo in da bo tako tudi ostalo. Saj bi morala čutiti poslanstvo. Ohranjati in utrjevati bo morala jasno in trdno zavest, da slovenščina po eni strani še nikoli ni imela tako ugodnega in uglednega mesta v družbi evropskih jezikov, po drugi pa spričo velikih družbenih premikov našega časa ob znanih in starih nevarnostih prežijo nanjo še nove, kakršnih še ni bilo v njenem tisočletnem razvoju. Naša materinščina je naša identiteta. Zato je vredna in potrebna naše stalne nege.

Izola, junij 2017